

Zondag 5 mei 2019

2^e zondag van Pasen

Lezingen: Handelingen 5: 27b-32.40b-41; Apokalyps 5: 11-14; Johannes 21: 1-19

Inleiding tot de lezingen

De eerste lezing is uit de Handelingen van de apostelen. Dat boek vertelt hoe het de volgelingen van het eerste uur verging. Het is geschreven door Lucas, eigenlijk als tweede deel van zijn evangelie. Waarschijnlijk vóór de val van Jeruzalem in het jaar 70.

De tweede lezing is uit de Apokalyps. Dit boek heeft in de loop der tijd veel angst opgeroepen – doordat de dag des oordeels de spil is waar alles om draait. Apokalyptiek is een literair genre waarin door ‘zieners’ in visioenen wordt gezien hoe het de wereld zal vergaan. Er wordt een verhullend soort taal gebruikt: een beeldtaal die wij kennen uit onze dromen – waarin vaak met vreemde beelden gebeurtenissen uit ons leven een rol spelen. De Apokalyps verbeeldt de strijd tussen God en de kwade machten, een strijd die uiteindelijk wordt gewonnen door het Lam. Dat Lam is een beeld voor Christus die zich als een lam heeft geofferd, omdat hij zich niet monddood liet maken. Denkend over deze vreemde tekst – hoorde ik op de radio het Alleluia van Händel – en wist ineens welke troost Johannes wilde geven: ‘And He shall reign for ever and ever, Alleluia.’ Eigenlijk betekent het hier, dat de liefde uiteindelijk zal overwinnen. Deze Johannes was door de Romeinse bezetter verbannen naar Patmos, omdat hij niet aan de keizer, maar aan Christus alle eer gaf. Patmos was een strafkolonie voor staatsgevaarlijke lieden; het eiland lag voor de kust van Klein-Azië. Daar schreef Johannes zijn visioenen rond het jaar 90.

De evangelielezing is genomen uit het evangelie volgens Johannes. Net als het fragment uit de Apokalyps is dit geen historisch verslag. Het is een verschijningsverhaal, dat hoogstwaarschijnlijk pas later is toegevoegd aan het evangelie – toen men ging inzien dat Jezus’ invloed nog merkbaar was.

Overweging

In een uitzending van Kruispunt (op 7 april jl.), gewijd aan de Jezuïet Frans van der Lugt die vermoord werd in het Syrische Homs, vroeg Floortje Dessing aan een medewerkster of Pater Frans erg werd gemist. Staande in de ruimte van de kerk waar hij werkte en leefde – antwoordde zij: ‘Ja, maar hij is hier nog, zijn geest leeft hier verder, wij leven hem verder’.

In het programma ‘Jacobine’ sprak een moeder over haar gestorven kind: ‘Nu zij dood is – is zij niet minder aanwezig in ons gezin’. Overleden mensen zijn vaak aanwezig in hun afwezigheid. Zelden zijn mensen zo levend – als wanneer zij net gestorven zijn.

De dichter Herman de Coninck schreef over zijn vader:

(...) Zo ging mijn vader sinds hij stierf
 ook in mijn dromen al een paar keer dood (...)
 zo rustig wil ik ook wel sterven (...) in de dromen van mijn zoon.
 Tot ik gewoon blijf leven.

Augustinus schreef:

‘De gestorven mens van wie je houdt,
is niet meer daar waar hij was,
maar overal waar jij bent en hem gedenkt.’

Over dit soort ervaringen gaan de lezingen vandaag:

- over nabestaanden die Jezus’ levensdraad oppakken – en die, ondanks een verbod van hogerhand, hun mond niet houden. (in de eerste lezing)
- Over Johannes op Patmos die Jezus’ droom over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde bleef dromen. (in de tweede lezing)
- En in het evangelie gaat het over leerlingen die na Jezus’ dood hun oude leven proberen op te pakken, maar merken dat hun oude beroep niets meer opbrengt – en dat zij het over een andere boeg moeten gooien.

Waarschijnlijk waren die leerlingen aanvankelijk teleurgesteld na Jezus’ executie: wég grote dromen en idealen, wég hun hoop op verandering, wég hun vertrouwen dat alles goed zal komen. Ze waren bang geworden door het dodelijke geweld. Het heeft waarschijnlijk langer geduurd dan vijftig dagen – voor zij de deur weer uit durfden, - voor het Pinksteren kon worden.

Het getal vijftig is symbolisch voor een lange, lange tijd. Het verschijningsverhaal dat zojuist is voorgelezen – vertelt over de tijd waarin de ergste verwarring is geweest. Dan pas kan de gestorvene verschijnen in het eerste licht van een vroege morgen; dan pas kan het Pasen worden.

Jezus’ aanwezigheid was vanzelfsprekend voor ‘de leerling van wie Jezus hield’. Blijkbaar kijkt liefde met andere ogen. Opstanding is alleen te zien met de ogen van het hart. In de liefde is het niet mogelijk de ander dood te denken.

Petrus had hulp nodig om zijn meester te kunnen zien, maar dan plonst hij ook het water in, - dan ziet hij, dan vertrouwt hij, - dan voelt hij weer dat hij liefheeft. Voor wie bemint wordt veel zichtbaar: Petrus beseft dat er nog ‘losse eindjes’ zijn, - dat er nog een en ander moet worden afgehecht en goed gemaakt.

Die ervaring kennen wij ook: wie iemand heeft liefgehad kan korte of langere tijd na diens sterven voelt dat de zegenrijke dingen bleven, maar ook dat er nog oude wonden moeten genezen, dat onuitgesproken zaken moeten worden afgesloten, - dat het licht van de nieuwe morgen nog moet gaan schijnen over goede én kwade dagen. Dan volgt uiteindelijk de ontdekking dat er vergeving is voor alles wat gezegd en gedaan is, door de levenden én door de doden.

Petrus maakte het mee: driemaal had hij zijn meester verloochend, - drie keer gaat hij nu door het stof, - drie keer moet hij zichzelf leren vergeven. ‘Petrus, zoon van Johannes, hou je van me?’ Drie keer wordt hem om liefde gevraagd. Pas na drie keer zijn ja-woord te hebben gegeven – is hij blijkbaar een geschikte voorganger – en staat hij niet meer met lege netten: 153 grote vissen – ofwel: overvloed! Voortaan heeft hij veel te geven.

Hoe lang een mens moet vissen in de donkere nacht – voordat het licht daagt, is voor ieder anders. Dat hangt af van het leven dat je met elkaar hebt geleefd; van je bereidheid om eerlijk te kijken naar jezelf en elkaar; om de appeltjes te schillen die er nog liggen. het hangt af van je vermogen om lief te hebben.

Hoe lang een samenleving moet vissen in een donker verleden, in het donkere heden, - om schuld te kunnen zien en vergeving te vinden voor mens-onwaardige situaties in haar geschiedenis en in de huidige tijd – dat hangt af van de bereidheid tot zelfreflectie, tot eerlijkheid, tot wijsheid. Ook een samenleving moet zich bezinnen, haar geweten onderzoeken en opbiechten wat niet goed ging. Uiteindelijk draait het ook daar om liefde, zoals in het verhaal van vandaag: ‘Petrus, hou je van me?’ ‘Mensen, hou je van elkaar, kun je de liefde aan? Durf je voluit te leven? Wil je onder ogen zien wat er is gebeurd? Wat niet goed was, - wat moet worden rechtgetrokken, wat moet worden vergeven?’
 ‘Voor het slagen van het kwaad/ is niets anders nodig/ dan goede mensen die niets doen’.
 (John Stuart Mill)

In het verhaal van deze morgen wordt het spel gespeeld van de liefde die niet in een graf past. De barmhartigheid die Jezus belichaamde – staat te wachten bij het meer. Het vuur is aangestoken. Een ritueel, wij spelen het elke zondag. Als brood en wijn je worden aangereikt – betekent dat: ‘Wil jij het lichaam van Christus zijn in de wereld? Wil jij de liefde leven die niet stierf?’ Wij spelen het lichaam van Christus, en wij worden het: liefde heeft immers een lichaam nodig, liefde vraagt om gebaren: strelen, koesteren, verwarmen; liefde vraagt om handelen: beschermen, verzorgen, delen. Er staat veel op het spel. Wij staan midden in dat spel.

Dat beseften zeven protestantse en zeven katholieke vrouwen die samen de bijbel bestudeerden. Op de laatste studiedag hadden zij brood en wijn meegenomen. Een van hen pakte het brood en deelde uit met de woorden: ‘Lichaam van Christus’. Doodstil was het, - niet omdat vrouwen dit sacrament niet mogen bedienen, - ook niet omdat hier protestants en katholiek door elkaar zat, maar omdat zij allemaal aanvoelden, dat het echt gebeurde: zij werden voor elkaar even ‘Lichaam van Christus’.

Nog nooit klonk hun slotlied zo bezielend:

*De liefde die ik heb geleefd – zijt Gij; de droom die ik geweten heb – zijt Gij.
 Gij die ons nooit geknecht hebt, met geen woord, ... (Huub Oosterhuis)*

Ze hadden hem herkend bij het breken van het brood, net als de leerlingen wier ogen opengingen bij dat meer: ‘Het is de Heer’.

Die leerlingen begrepen toen dat Jezus’ levensverhaal niet in een graf geëindigd was, - en dat hij een bron van bezieling bleef.

De vrouwen van de bijbelgroep voelden dat er stenen waren weggerold, net als ‘toen’; dat er belemmeringen waren weggenomen voor hun deelname aan dit spel van de liefde. De oude verhalen gaan niet alleen over ‘vroeger’, wij komen er zelf in voor.

Als geliefde mensen sterven is er verdriet en rouw. Maar rouw kán verkeren in kracht. Dat gebeurt niet vanzelf. Daar is tijd, bezinning en inspanning voor nodig. Dát vertellen de bijbelverhalen: voor het Pasen kon worden moesten de leerlingen eerst door een zware tijd van verwarring. Maar op een mooie morgen stond hij daar, de Levende, - met levensbrood. Dit kan ook ons overkomen. Als wij eerlijk antwoorden op de vraag die het leven ons stelt: ‘Lieve mens, hou je van me?’ Wie dát kan beamen, zoals Petrus deed, wie de vraag verstaat en het antwoord leeft, - zal veel ontvangen... en heeft voortaan veel te geven. Amen

Eerste lezing Handelingen 5: 27b-32.40b-41 (vertaling van de lezingen: Willibrord 1995)

In die dagen vroeg de hogepriester aan de apostelen: ‘Hebben we u niet ten strengste verboden onderricht te geven met een beroep op Jezus’ naam? Toch is Jeruzalem door uw toedoen vol van uw leer; u wilt zeker het bloed van die man op ons laten neerkomen?’ Daarop gaf Petrus namens de apostelen ten antwoord: ‘God moet men meer gehoorzamen dan de mensen. De God van onze vaders heeft Jezus tot leven gewekt, die u vermoord had door Hem aan een kruis te hangen. Hem heeft God een hoge plaats gegeven aan zijn rechterhand als Leidsman en Redder, om Israël te bekeren en het zijn zonden te vergeven. Wij zijn daarvan de getuigen, samen met de heilige Geest, die God gegeven heeft aan wie Hem gehoorzamen.’

De hogepriester verbood het hun om te verkondigen met een beroep op de Naam van Jezus en liet hen vrij. Zij verlieten het Sanhedrin, blij dat ze waardig bevonden waren om vanwege die naam smadelijk behandeld te worden.

Tweede lezing Apokalyps 5: 11-14

Toen Johannes zich op het eiland Patmos bevond, schreef hij:

Terwijl ik keek hoorde ik de stemmen van talloze engelen rondom de troon en de dieren en de oudsten; hun getal was tienduizenden tienduizendtallen en duizenden duizendtallen; en zij riepen luid: ‘Waardig is het Lam dat geslacht werd, de macht en de rijkdom, de wijsheid en de kracht, de eer en de heerlijkheid en de lof te ontvangen.’ En elk schepsel in de hemel en op de aarde en onder de aarde en in de zee, en alles wat daarin is hoorde ik roepen: ‘Aan Hem die zetelt op de troon en aan het Lam lof en eer en heerlijkheid en kracht tot in alle eeuwigheid!’ En de vier dieren zeiden: ‘Amen’, en de oudsten vielen in aanbidding neer.

Evangelielezing Johannes 21: 1-19

In de dagen na zijn dood – verscheen Jezus verschillende malen aan zijn leerlingen. Hij heeft zich aan zijn leerlingen geopenbaard bij het meer van Tiberias. Dit geschiedde als volgt. Bij elkaar waren: Simon Petrus, Tomas die ook Didymus genoemd wordt, Natanaël uit Kana in Galilea, de zonen van Zebedeüs en nog twee andere leerlingen. Simon Petrus zei tegen hen: ‘Ik ga vissen’. ‘Dan gaan wij mee’, antwoordden ze. Ze gingen dus op weg en klommen aan boord, maar die nacht vingen ze niets. Toen het intussen morgen was geworden, stond Jezus aan de oever, maar de leerlingen wisten niet dat het Jezus was. Hij riep hun toe: ‘Vrienden, hebben jullie soms iets te eten?’ ‘Nee’, riepen ze terug. ‘Werp dan het net uit, rechts van de boot,’ zei Hij, ‘daar zul je wel iets vinden.’ Ze wierpen het net uit, en er zat zo’n massa vis in dat ze niet meer bij machte waren het net op te halen. Daarop zei de leerling van wie Jezus hield tegen Petrus: ‘Het is de Heer’. Nauwelijks had Simon Petrus gehoord ‘Het is de Heer’, of hij schortte zijn kiel op – het enige wat hij aan had - en sprong in het water, terwijl de andere leerlingen met de boot kwamen – ze waren niet ver meer uit de kust, slechts een tweehonderd el – en het net met de vissen achter zich aan sleepten. Toen ze aan land waren gestapt, zagen ze dat er een houtskoolvuur was aangelegd, met vis erop en brood ernaast. Jezus zei tegen hen: ‘Breng wat van de vis die jullie zojuist gevangen hebben.’ Simon Petrus ging dus weer aan boord en sleepte het net aan land. Het zat vol grote vissen, honderddrieënvijftig stuks, en ondanks die enorme hoeveelheid scheurde het net niet. Daarna zei Jezus: ‘Kom nu en eet.’ Geen enkele leerling durfde Hem te vragen: ‘Wie bent U?’ Ze wisten nu dat het de Heer was. Toen nam Jezus het brood en gaf het hun, en zo ook de vis. Dit was de derde keer dat Jezus zich openbaarde sinds zijn opwekking uit de doden.

Toen ze gegeten hadden vroeg Jezus aan Simon Petrus: ‘Simon, zoon van Johannes, heb je Me lief, meer dan de anderen hier?’ ‘Ja, Heer, zei hij, ‘U weet dat ik van U houd’. Daarop zei Jezus: ‘Zorg dan voor mijn kudde.’ Nogmaals vroeg Hij: ‘Simon, zoon van Johannes, heb je Me lief?’ ‘Ja, Heer’, zei hij, ‘U weet dat ik van U houd.’ Daarop zei Jezus: ‘Wees dan een herder voor mijn schapen.’ Nog een derde keer vroeg Hij: ‘Simon, zoon van Johannes, houd je van Mij?’ Het deed Petrus pijn dat Hij hem voor de derde keer vroeg of hij van Hem hield, en hij zei: ‘Heer, U die alles weet, U beseft toch wel dat ik van U houd.’ Daarop zei Jezus: ‘Zorg dan voor mijn schapen. Waarachtig, Ik verzeker je: als jongeman deed je zelf je gordel om en je ging de weg die je zelf wilde; als je oud bent zul je je armen uitstrekken en je gordel laten omdoen, en je zult een weg gaan die je zelf niet wilt.’ Hiermee kondigde Hij aan door wat voor dood Petrus God zou verheerlijken. En na deze voorspelling zei Hij tegen hem: ‘Volg mij.’